

Onderwerp

Minima Effect Rapportage 2017 Nibud

Datum	28 mei 2018	Naam en telefoon	Sille Dohmen 5772
Afdeling	SMO	Portefeuillehouder	Kees van Geffen

Waarover wil je informeren?

Met de Minima Effect Rapportage (MER) heeft het Nibud onderzocht wat de effecten zijn van ons minimabeleid op verschillende inkomensniveaus in het jaar 2017. We hebben inzichtelijk of er sprake is van een zogenaamde armoedeval¹ en op welke wijze we het minimabeleid kunnen verbeteren.

Ons minimabeleid bevat veel meer maatregelen dan alleen de inkomenscomponent. Andere aspecten zijn preventie en hulpverlening bij schulden, bestrijden van laaggeletterdheid, begeleiding naar werk en vooral het mogelijk maken dat inwoners mee kunnen doen in de samenleving. Dit onderzoek beperkt zich tot het inkomensaspect van ons minimabeleid.

Met deze nota willen wij u informeren over de uitkomsten, de aanbevelingen en de vervolgstappen die we aan de MER willen geven. Ook geven we hiermee een antwoord op toezegging 17-126.

In 2006 en 2012 hebben we ook MER laten uitvoeren door het Nibud. We hebben gekeken of we de resultaten kunnen vergelijken met deze MER. Er zijn echter te veel factoren van invloed op het inkomen van inwoners dat er geen reële vergelijking mogelijk is. Denk hierbij aan inflatie, veranderende wet- en regelgeving, hoogte van uitkeringen, belasting en toeslagen.

Hetzelfde geldt voor een vergelijking tussen gemeenten. Het Nibud voert ook voor veel andere gemeenten de MER uit. Zij hebben in het verleden geprobeerd een vergelijk te maken tussen gemeenten, maar ook tussen gemeenten zijn er zoveel verschillen dat een vergelijking niet opgaat. Graag hadden we ons minimabeleid naast dat van vergelijkbare gemeenten gelegd, maar dat gaat helaas niet. Het Nibud heeft in het algemeen wel de indruk dat ons beleid ruimhartig en goed geregeld is, ook vergeleken met andere gemeenten (die bijvoorbeeld nog geen kindpakket of AZOSS hebben).

Wat is de aanleiding voor deze informatie?

De afgelopen jaren zijn er vragen gesteld over het al dan niet verhogen van de inkomensgrens van ons minimabeleid. Op dit moment is dat 120%. Er zou mogelijk sprake zijn van armoedeval op het

¹ Er is sprake van armoedeval als een hoger inkomen juist leidt tot minder bestedingsruimte, omdat bijv. subsidies of uitkeringen vervallen.

moment dat het inkomen boven de 120% stijgt en men geen aanspraak meer kan doen op de regelingen uit het minimabeleid. Daarom hebben we ook een inkomensniveau lager en hoger onderzocht. Daarnaast hebben we gekeken naar verschillende huishoudtypen.

De centrale vraag van dit onderzoek is:

Wat is het effect van landelijke en lokale inkomensondersteunende regelingen op de financiële positie van huishoudens met een laag inkomen in de gemeente Oss?

We hebben dat bij de volgende huishoudtypen onderzocht:

1. Een alleenstaande onder de AOW-gerechtigde leeftijd;
2. Een alleenstaande oudere (AOW-gerechtigd);
3. Een alleenstaande ouder met twee jonge kinderen (3 en 5 jaar);
4. Een alleenstaande ouder met twee oudere kinderen (12 en 16 jaar);
5. Een ouder paar zonder kinderen (AOW-gerechtigd);
6. Een paar met twee jonge kinderen (3 en 5 jaar);
7. Een paar met twee oudere kinderen (12 en 16 jaar).

We hebben voor deze verdeling gekozen om het verschil in gezinnen met jonge kinderen en met oudere kinderen in beeld te brengen, omdat uit het onderzoek naar lage inkomens in Oss bleek dat armoede het grootst is bij gezinnen met oudere kinderen. Ook willen we de verschillen tussen alleenstaanden en paren in beeld brengen, omdat paren relatief meer kosten en minder inkomen uit een uitkering hebben.

We hebben gekozen voor de volgende inkomensgrenzen:

- netto minimum inkomen (norm Participatiewet of AOW);
- 110 procent van het netto minimum inkomen;
- 120 procent van het netto minimum inkomen;
- 130 procent van het netto minimum inkomen.

Om te kijken wat het effect is van een verhoging van de inkomensgrens naar 130% hebben we ook gekeken naar de saldi op 140%.

In het onderzoek zelf ziet u alle begrotingen en referentiebedragen. Zo hebben we voor bijvoorbeeld de huur en andere vaste lasten een standaard bedrag genomen. Ook zijn we er in de berekeningen vanuit gegaan dat alle landelijke en lokale regelingen worden aangevraagd. Dat is in de praktijk helaas nog niet altijd het geval.

Wat is de kernboodschap?

De inkomenspositie van inwoners wordt voor het grootste deel bepaald door landelijke wet- en regelgeving. De hoogte van uitkeringen, toeslagen en belastingen zijn daarin het belangrijkste. De

gemeente Oss kan en wil de inkomenspositie verbeteren door lokaal minimabeleid. Daarbij gaan we niet alleen uit van inwoners met een uitkering, maar ook van inwoners met een laag inkomen tot 120% van de bijstandsnorm.

1. Het Osse Minimabeleid heeft een positief effect op de bestedingsruimte van inwoners.

De verschillende regelingen van ons Minimabeleid hebben over het algemeen een positief effect op de bestedingsruimte van inwoners.

Een van de regelingen met een positief effect is de kwijtschelding gemeentelijke belasting. Onder andere door de betalingscapaciteit voor zowel gemeentelijke heffingen en waterschapslasten in een keer te berekenen. Ook wordt bij de berekening rekening gehouden met de kosten voor kinderopvang, waardoor dit positiever uitpakt voor gezinnen met jonge kinderen.

De collectieve ziektekostenverzekering AZOSS is een effectieve regeling. De premie wordt rechtstreeks aan de zorgverzekeraar betaald. Inwoners kunnen kiezen uit twee pakketten en ze kunnen ervoor kiezen het eigen risico gespreid te betalen.

Daarnaast geeft de regeling *Meedoen is belangrijk* inwoners extra bestedingsruimte voor deelname aan maatschappelijke activiteiten. Omdat de regeling per persoon geldt en niet per gezin heeft dit een positief effect.

De Individuele Inkomens Toeslag (IIT) wordt verstrekt aan huishoudens met een inkomen tot 120%. De IIT is in Oss vrij hoog en wordt tot een hoog inkomensniveau verstrekt. Daarbij komt dat we in Oss rekening houden verschillende huishoudtypen, waardoor dit een extra positief effect heeft op paren en gezinnen.

2. Gezinnen met oudere kinderen hebben meer moeite om rond te komen.

De regelingen voor gezinnen met kinderen hebben over het algemeen een positief effect op de inkomenspositie. De vergoedingen zijn vrij hoog echter mist het Nibud de nuance in inkomensgrenzen en leeftijden. Zo hebben we een vergoeding voor de kosten voor leermiddelen voor zowel kinderen in het basisonderwijs als het voortgezet onderwijs. Daarin is al rekening gehouden met een hoger bedrag voor het voortgezet onderwijs en een extra bijdrage voor de overgang van het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs. Het Nibud geeft echter aan dat de kosten in het basisonderwijs zo laag zijn dat die vergoeding te ruim is en dat de kosten in het voortgezet onderwijs en voor oudere kinderen hoger zijn. Ook geeft het Nibud aan dat de inkomensgrens tot 120% voor deze regeling te laag is en dat deze voor kinderen in het voortgezet onderwijs hoger zou moeten liggen.

De vergoeding van het Jeugdsportfonds is aan de hoge kant en zou het Nibud liever een onderscheid zien tussen kinderen in het basisonderwijs en kinderen in het voortgezet onderwijs.

De bijdrage van Stichting Leergeld voor onderwijsactiviteiten heeft een gunstig effect, vooral omdat de vergoeding per kind wordt verstrekt en niet per gezin. Dit komt vooral gezinnen met meerdere kinderen ten goede. Ook hier geeft Nibud aan dat er beter gericht kan worden op kinderen in het voortgezet onderwijs.

Dat paren (en met name paren met oudere kinderen) met grote tekorten te maken hebben, ziet het Nibud ook bij andere gemeenten en het blijkt ook uit de landelijke koopkrachtberekeningen. Inzetten op de begeleiding naar werk van tenminste één van beide partners lijkt de eerste stap op weg uit de armoede. Bovendien blijkt een klein baantje van de andere partner veel meer op te leveren dan alleen het maandelijks bruto inkomen: fiscaal houdt een stel meer over als beide partners parttime werken dan als één persoon fulltime werkt.

3. Armoedeval op verschillende niveaus.

De term armoedeval wordt vaak gebruikt om aan te geven dat inwoners in inkomen achteruit gaan op het moment dat men boven de inkomensgrens voor minimabeleid komt. Het kan dan voorkomen dat het besteedbaar inkomen lager is dan wanneer men een inkomen heeft onder de inkomensgrens. Veel gemeenten zoeken naar een inkomensgrens die een armoedeval voorkomt.

Bij de berekeningen zien we echter dat de armoedeval genuanceerder is en op verschillende niveaus ligt. De armoedeval wordt bepaald door het inkomen, het huishoudtype, minimabeleid en landelijke regelingen zoals toeslagen. Het is daarom onmogelijk om een armoedeval in zijn geheel te voorkomen. Het is wel zo dat verhogen van de inkomensgrens voor minimabeleid een positief effect heeft op het inkomen. De armoedeval blijft, maar doordat er meer inkomen is heeft dit minder nadelige effecten. Nog meer effect heeft het aanpassen van de inkomensgrens op onderdelen en voor specifieke huishoudtypen. Dit is echter moeilijker uitvoerbaar, leidt tot hoge kosten en is onduidelijk voor de inwoner. Het meest effect op de armoedeval heeft het vinden van betaald werk, omdat er dan meer uitzicht is op inkomensstijging op de lange termijn.

4. Armoede val op 140% groter dan die op 130% bij huidige beleid

De meeste huishoudens die op 140 procent te maken krijgen met een armoedeval, hebben bij het huidige minimabeleid ook te maken met een armoedeval (maar dan op 130 procent). Wel valt op dat de armoedeval op 140 procent groter is dan die op 130 procent in het huidige beleid. Bovendien hebben alleenstaande ouderen bij het minimabeleid tot 120 procent niet te maken met een armoedeval, terwijl ze dat in deze situatie wel hebben. De oorzaak hiervan ligt in de landelijke

toeslagen. Deze bouwen op de 140 procent sneller af dan op de 130 procent, waardoor het wegvallen van gemeentelijke regelingen nog versterkt wordt.

In de rapportage vindt u meer gegevens over de armoedeval op specifieke onderdelen en huishoudtypen.

Wat zijn de gevolgen?

Voor de uitvoering van het huidige minimabeleid heeft deze rapportage geen gevolgen. We hebben nu wel inzicht gekregen in de knelpunten en positieve effecten.

Wat is het vervolg?

Met deze rapportage hebben we inzicht gekregen in het effect van ons minimabeleid op de inkomenspositie van inwoners met een laag inkomen. Op basis van deze uitkomsten nemen we de volgende vervolgstappen.

Uiteraard handhaven we de regelingen die goed gaan. Sommige zaken pakken we direct op. Een voorbeeld daarvan is het starten van de solidariteitsfonds voor kinderen op de middelbare school. Hiervoor is door alle betrokkenen een convenant gesloten.

De regelingen die aanpassingen behoeven willen we verder onderzoeken en met onze samenwerkingspartners bespreken, zodat we die mee kunnen nemen in het nieuwe beleid (het huidige minimabeleid loopt tot en met 2019).

We denken dan vooral aan het verbeteren van de inkomenspositie van specifieke doelgroepen zoals gezinnen met oudere kinderen en de mogelijkheden om te differentiëren in de inkomensgrens voor verschillende regelingen. Daarnaast geldt ongeacht aanpassingen in ons beleid dat we blijven inzetten op alle aspecten van ons minimabeleid en niet alleen de inkomenskant.

We willen het gebruik van onze minimaregelingen vergroten. Dat doen we al door op allerlei vindplaatsen voorlichting te geven en onze intermediairs in te zetten. Verder hebben we voor 2018 en 2019 de sociale teams opdracht gegeven om meer aandacht te hebben voor de financiële situatie van inwoners. Door deelname van gemeentelijke consultants aan de sociale teams is er een directe lijn met de afdeling Inkomen en zijn medewerkers in de sociale teams beter op de hoogte van de regelingen.

Onze campagne Samen Slimmer met Geld blijven we voortzetten om inwoners bewust te maken van het belang van een gezonde financiële huishouding en het voorkomen van schulden.

Communicatie

We gaan de Adviesraad Sociaal Domein vragen om een advies te geven over deze rapportage. Daarnaast zullen we hen en de onze andere maatschappelijke partners betrekken bij de vervolgstappen en de ontwikkeling van nieuw beleid.

Bijlagen

1. Minima Effectrapportage gemeente Oss
-

Samenvatting

Met de Minima Effect Rapportage (MER) heeft het Nibud onderzocht wat de effecten zijn van ons minimabeleid op verschillende inkomensniveaus in het jaar 2017. We hebben inzichtelijk of er sprake is van een zogenaamde armoedeval en op welke wijze we het minimabeleid kunnen verbeteren.